

Riddaren
från Ystad
som erövrade
Stockholm

Hodder Stjernsward, i sitt hem i Ystad, porträtterad 2009. FOTO: ALBIN BRÖNMARK

Hodder Stjernswärd hade som hög militär och ansvarig på landets säkerhetstjänst haft en utsikt och överblick som få. Som journalist bad jag honom därför om en intervju. Tre gånger träffades vi i det ärendet vid årsskiftet. Det blev långa samtal, som inte hann skrivas ut innan Hodder i somras blev för svag för att orka avsluta. Efter hans bortgång i augusti blev intervjun delvis överspelad av ett antal nekrologer i olika tidningar. Kvar blev en oavslutad intervju som nu blir till en minnesartikel över min vän Hodder Stjernswärd, med uttalanden av en man som befunnit sig i händelsernas centrum.

Första gången jag träffade Hodder Stjernswärd var när han och Lilian Clementson dök upp på en sommarutställning på PiratenTeatern på min gård Wollsjö säteri. Till åren kommen redan då ville Hodder inte missa konstnären Alf Anderssons teckningar och målningar som visade Fritiof Nilsson Piratens karaktärer.

Lilian och jag hjälpte honom över den höga tröskeln till ladan, där jag som teaterkulliss hade låtit sätta upp vapensköldarna för gårdens tidigare ägare.

Vid belysning dominerade ägarlängden lokalen och den fångade därför genast Hodders blick och intresse. Mitt i den 700 år långa ägarlängden såg Hodder namnet på sin förfader och namnet Hodder Stjernswärd, som hade ägt gården på 1700-talet.

Det blev början på ett samtal om gårdens historia. Vi kom att fortsätta med Skånes historia och Sveriges. Om Karl X Gustaf och kungens hästar. Om Sveriges försvar, Olof Palme och Fredrik Reinfeldt. På det sättet blev vi vänner och jag kunde glädja mig åt att ofta få se Hodder och Lilian som gäster på Wollsjö.

Vi hade börjat samtalen i den gamla entrén till Woll-

sjö, där Hodder ville gå på samma stengolv som hans anfader hade gått över dagligen 1769–1783, då översten Rudolf Hodder Stjernswärd och hans hustru Vendela Margaretha Skytte af Sättra bodde på Wollsjö.

Vi uppehöll oss länge vid hans familjehistoria. Hodder var släktkär och påläst. Den äldre Hodder var född Ahlberg, hade 1762 blivit adlad Adelhiertha, några år senare av den tyske kejsaren adlad de Ahlberg, i Sverige transkriberat till Stjernswärd. Detta var under Wollsjö-tiden. Med risk för eget liv hade Ahlberg räddat den svenska drottningen undan druckningsdöden, sedan hon hade gått ner sig i en å i Skåne.

Ahlbergs kurage och beredvillighet att offra livet för sitt land och sin drottning blev sedan till ledstjärna för kommande generationer Stjernswärd. Så även för 1900-talets och 2000-talets Hodder. Så uppfattade jag sambandet mellan då och nu.

Hodder framstod både privat och i tjänsten som rakryggad och orädd. Det kom att leda honom långt. Han tog Stockholm med storm och charm, från hästryggen, om man så vill. Ingen annan ryttare eller

ridmare kommer att kunna göra om den bedriften.

– Den som inte har ridit steeplechase har inte levat, sade Hodder när vi hade satt oss ner i matsalen på Wollsjö. Hindren i denna galoppsport faller inte om man rider på dem. Man rider steeplechase med livet som insats.

Det var så Hodder ville leva. Ett antal revben, nyckelben, skulderblad och fingrar hade knäckts under hans liv på hästryggen, – Skavanker man får tåla. Livet står alltid på spel, ansåg han.

Om detta var han medveten, beredd att satsa.

– Belöningen kommer i efterhand, i form av förtroende från andra och i förvisningen om att man har gjort sitt bästa, och att ha fullföljt, framhöll tävlingsmänniskan Hodder.

Fyra äktenskap hann Hodder med. Efter familjen kom kamratskapet, en underskattad del av det goda livet, tyckte Hodder. Men bästa vännen var nog alltid en häst. I Hodders memoarer från 2009 fick "Ascot" och de andra fyrfotade vännerna all den uppmärksamhet de rimligen hade kunnat begära. Det gällde även de döda djuren.

En ryttarstaty på Wollsjö föreställer Karl X Gustaf till häst. Statyn är från 1800-talet och hästen en ardennerhingst med arabblod. Det framgår av nosryggen, kunde Hodder berättat.

När en diskussion uppstod om vilken häst kungen på 1600-talet hade ridit i levande livet, var historikern Hodder införstådd med att kungen hade ridit till kyrkan på en fux och, efter kröningen, red från kyrkan på en vit neapolitanare. Hästminne talar man inte längre om, sedan det ansetts bevisat att hästens minne är kortare än man tidigare hade trott. Men om någon hade hästminne, så var det Hodder.

Från sina välplacerade utsiktsposter i huvudsta-

den mindes Hodder tydligt händelser som kom att bli svensk nutidshistoria. Som chef på Säpo var han ansvarig när spionen Stig Wennerström avslöjades och greps 1963.

– Misstankarna mot honom var gamla. Vi hade gillrat en fälla, som han gick i. Han greps på midsommaraftonen på Norrbro.

Hodders midsommarfirande med familjen fick ställas in och det blev nu Hodders uppgift att kartlägga skadeverkningsarna.

– De var enorma och det tog lång tid för mig att kartlägga dem.

Hodder var själv med vid flera förhör med Wennerström.

– Till en början hävdade Wennerström att han hade arbetat för en god sak. Det hade hans ryska kontakter fått honom att tro.

– Snart bytte Wennerström fot och blev nu i stället mån om att visa på sin personliga smartness och duktighet, underbyggd som den var av ryska utmärkelser och andra hedersbetygelser.

Det har skrivits spalkilometer om Wennerströmfärens. Vem var Wennerström, frågade jag Hodder.

– Inte en särskilt duktig spion och inte en övertygad kommunist. Han ville få beröm och uppmärksamhet. Ryssarna var skickliga och utnyttjade det.

– Wennerström hade inte en bakgrund i de etablerade militära kretsarna, hade mindervärdeskomplex och behövde bygga upp sitt självförtroende.

Hodder hade nära kontakt med Torbjörn Fällidin, både under dennes statsministertid och senare. Hodder råkade sitta i en föredragning hos Fällidin när en rysk u-båt hösten 1981 gick på grund i Blekinge skärgård.

– Fällidins telefon ringde. Han ursäktade sig och lämnade rummet. Efter en stund ringde det på nytt i Fällidins telefon och han ursäktade sig och gick undan än en gång.

Hodder Stjernswärd, i sitt hem

Därefter fick Hodder fortsätta sin föredragning. Om denna händelse fick han senare tillfälle att tala med Fällidin. I telefonsamtalen, när Hodder satt i hans rum, hade Fällidin fått information om att en rysk u-båt just hade gått på grund på svenskt vatten. För Hodder var detta så nära en ögonvittnesskildring man kunde komma.

Det gjordes tidigt en utredning som kom till slutsatsen att grundstötningen var oavsiktlig. Vilken bild har du fått, som råkade befinna dig i maktens korridorer, när det hände, frågade jag nu Hodder.

– Det stod nog tidigt klart. Oskickligt beteende vid spionuppdrag, svarade den tidigare Säpo-chefen, som högaktade Fällidin för att han hade klarat av att under Hodders föredragning hålla den dramatiska informationen för sig själv.

Hodder blev kamrat med Olof Palme redan under deras värnpliktsutbildning i Umeå. De blev båda kavalerister och höll kontakten så länge Palme levde, även

under Palmes statsministertid, då Hodder hade ceremoniella uppdrag kring kungahuset och regeringen. Vad tyckte Hodder om Palme, skulle han som många andra antyda att Palme hade förrått den överklass de båda kom från? Hodder hade haft tillfälle att tala med Palme om dennes utveckling och karriär. Vad han innerst inne tyckte om vännens ovanliga levnadsbana berättade han inte. Det var han alltför väluppfostrad för.

– Palme blev socialist under sin USA-resa i ungdomen, var Hodders korta svar.

Hodder framstod inte som politisk men stack aldrig under stol med vad han tyckte i sakfrågor, som han behärskade. Tvärtom skrev han många debattartiklar i pressen och försökte få den högsta militärledningen att lyssna. Men han ansåg inte att han fick gehör.

– Vi borde ha behållit värnpliktsförsvaret. Det var bra för landet och betydelsefullt för integrationen. Vi borde ha hållit oss borta

Till höger om kungaparets vagn, strax bakom hjulet är hovstallmästarens plats. Där har han uppsikt över ekipaget.

från Afghanistan. Framför allt borde vi inte ha lämnat Gotland försvarslöst, sa han.

Om somrarna blev Hodder inbjuden till Öland, där han fick tillfälle att rida med kungafamiljen. Han var den som lärde kungabarnen att rida, vilket de gjorde

med lite olika framgång. – Kungen gillade att rida fort, konstaterade Hodder.

Det svenska försvaret var Hodders största intresse, och bekymmer. Jag kunde inte låta bli att ställa frågan vad han i det sammanhanget tyckte om Fredrik Reinfeldt, som hade menat att

försvaret var ett särintresse. Svaret kom snabbt.

– Han är den som har gjort Sverige och det svenska försvaret störst skada.

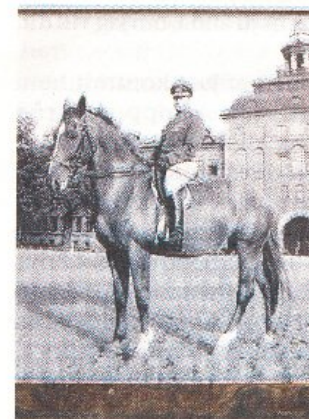
Hodder var född i Lund 1924, men hade som barn bott i Ystad. Sina sista år bodde han och Lilian i en lägenhet vid Österportstorg,

ett stenkast från barndomshemmet på Regementsgatan. Cirkeln var sluten. Aktiv var han in i det sista, med debattartiklar och minnesanteckningar. När han summerade sin levnadsbana kunde han skriva:

- Kavallerist
- Regementschef både på fastlandet och på Gotland
- Hovstallmästare, liksom sin far
- Chef för huvudstadens försvar
- Seglare som nådde Miklagård
- Ridlärare till kungabarnen
- Kanotist, skidåkare, fäktare, pistolskytt, femkampare, fritidsfiskare, bergsbestigare och jockey. Listan kan göras längre.

Han tävlade gärna och vann ofta. Fullföljde alltid.

Några dagar efter Hodders död, den 6 augusti, ringde Lilian Clementson, som ville visa två av Hodders barn, Charlotte och Hodder, Wollsjö säteri. Vi drack kaffe och barnen fick varsitt exemplar av en bok jag hade skrivit om gården.

Hodder Stjernsward på sin trotjänare Nimbus.

Vi kom naturligtvis in på Hodders sista tid. Mot slutet hade det gått fort, berättade Lilian. När slutet närmade sig frågade Lilian om Hodder ville att hon skulle hålla hans hand. Hodder svarade inte, men tog hennes hand och kysste den. Lilian gav mig tillåtelse att avslutningsvis återge denna sista bild av hennes vän.

Henrik Andersson, Wollsjö säteri

Henrik Andersson

Text